



## Otoriter ve Demokratik Tutuma Sahip Ebeveynleri olan 5-6 Yaş Çocuklarının Evcilik Oyunlarında Üstlendikleri Roller

Handan Asûde Başal<sup>1</sup>, Pınar Bağçeli Kahraman<sup>1,\*</sup>, Meral  
Taner Derman<sup>1</sup>, Özlem Kahraman<sup>2</sup> ve Hatice Sümer<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Uludağ Üniversitesi, Türkiye

<sup>2</sup> Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Alındı: 03.04.2014 - Düzeltildi: 30.10.2014 - Kabul Edildi: 13.11.2014

### Özet

Bu araştırmanın genel amacı, otoriter ve demokratik tutuma sahip anne-babaları olan 5-6 yaş grubu çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri rolleri incelemektir. Araştırma kapsamına tesadüfî örnekleme yoluyla önce 194 çocuk, 194 ebeveyn ve 10 öğretmen katılmıştır. Araştırma kapsamına alınan 194 anne-babaya Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) uygulanmıştır. Uygulanan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğine göre en yüksek demokratik tutum puanına sahip 10 anne-babanın çocuğu ve en yüksek otoriter (baskıcı) tutum puanına sahip 10 anne-babanın çocuğu seçilmiştir. Araştırma kapsamına alınan anne-balardan demokratik tutuma sahip olanların çoğunluğunun yükseköğretim mezunu olduğu; otoriter tutuma sahip olanların çoğunluğunun ise ilköğretim mezunu olduğu saptanmıştır. Araştırma süresince toplam 20 çocuk araştırmacılar tarafından gözlenmiştir. Ayrıca öğretmenlere çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri rolleri belirtmelerine ilişkin bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarının belirlenmesinde sayısallaştırma yoluna başvurulmuş, frekans ve yüzdeler halinde değerlendirmeler yapılmış ve Ki Kare Testi ile tutumlar arasındaki ilişki ifade edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda; demokratik ebeveynlerin kız çocuklarında en fazla uyumluluk ve sosyallik;

\*Sorumlu Yazar: Tel.: 224 2842214 E-posta: pinarbag@uludag.edu.tr  
ISSN: 2146-7811, ©2014

otoriter ebeveynlerin kız çocuklarında ise en fazla liderlik, sosyallik ve baskıcı olma özelliklerinin gözlemlendiği, demokratik tutuma sahip ebeveynlerin erkek çocuklar, otoriter ebeveynlerin erkek çocuklarına göre daha hoşgörülü olduğu belirlenmiştir. Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin kız çocukların, otoriter tutuma sahip ebeveynlerin kız çocuklarına göre anne rolünü daha çok benimsedikleri; otoriter tutuma sahip ebeveynlerin erkek çocuklarının ise özellikle olumsuz baba tutum ve davranışlarını sergilemekten kaçındıkları belirlenmiştir.

*Anahtar Kelimeler:* Otoriter Tutum, Demokratik Tutum, 5-6 Yaş, Evcilik

---

## **Giriş**

Okulöncesi dönem, çocuğun doğumundan ilkokula başlayana kadar olan dönemi yani aşağı yukarı altı yaşa kadar olan dönemi kapsamaktadır (Başal, 2012). Bu dönem kişiliğin oluşumunda, şekillenmesinde, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların ediniminde ve geliştirilmesinde en kritik dönemdir (Arı, 2005). Çocuğu doğumdan itibaren yaşamı boyunca etkileyen en önemli kurum ailedir. Çocukların yapıcı, yaratıcı, sorumluluk duygusu gelişmiş, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, kendi kendini denetleyen, sosyal becerileri gelişmiş, başkaları ile olumlu ilişkiler kurabilen bireyler olarak yetişebilmeleri, anne babaların, küçük yaştan itibaren çocukları ile kuracakları sağlıklı iletişime bağlıdır (Çağdaş, 2002).

Ebeveynin çocuğa yönelik demokratik ya da otoriter tavırları, tutumları, ona değer verip vermemesi, ergenlik çağında ona yardımcı olup olmaması çocuğun kişilik ve duygusal gelişiminde son derece önemli rol oynamaktadır (Erdoğan, 2005). Her anne-baba çocuk yetiştirme konusunda farklı tutumlar geliştirmektedir. Anne-babalar bazı çocuklarını daha çok sevmekte, bazılarını daha çok koruma altına almakta, bazılarına baskıcı davranmakta, bazılarına ise hoşgörülü yaklaşmaktadır. Dolayısıyla, bu farklı tutumlar farklı kişilik özellikleri taşıyan çocukların yetişmesine neden olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004). Aşağıda farklı anne-baba tutumları verilmeye çalışılmıştır:

Otoriter anne-baba; çocuğunu, belirli bir ideal peşinde ve belirli kalıplar içinde yetiştirme çabasında olan anne-babadır. Çocuğunun koyduğu kurallara uymasını ve koşulsuz itaat etmesini beklemekte, çocuğunun davranışlarını ve tutumlarını kontrol etmeyi ve kendi kuralları çevresinde yetiştirmeyi

istemektedir. Genellikle çocuk kurallara uymadığında ceza uygulandığı ve denetimin yüksek, duyarlılığın düşük olduğu, çocuğun istek ve beklentilerinin dikkate alınmadığı anne-babalar. Bu ebeveynlerin çocukları; genellikle sinirli, mutsuz, benlik saygısı düşük, kendine güveni az, iletişim sorunu yaşayan ve dışa bağımlı bireyler olmaktadır (Baumrind, 1968; Bee, 1995; Çağdaş ve Seçer, 2004; Berk, 2009; Yavuzer, 2010).

Aşırı hoşgörülü anne-baba; çocuğunu hiçbir şekilde kontrol etmemekte, onun davranışlarına hiçbir sınırlama getirmemekte, çocuğuna sınırsız haklar ve özgürlükler tanımaktadır. Çocuğu kasıtlı olarak çevresine zarar verse bile bu davranışını kabul etmediklerini belirten bir tepki göstermemekte ve hoşgörü ile karşılamaktadırlar. Ailede çocuk merkezli eğitim uygulanmakta ancak, bu uygulama sağlıklı bir şekilde yürütülememektedir. Bu tutum içinde yetişen çocuklar kendilerini güvensiz hissetmekte, benmerkezci, asi ve saldırgan davranışlar sergilemekte, sorumluluk alamamakta ve sosyal ilişkilerde başarısız olmaktadır. Aileden ayrıлып sosyal hayatın içine girdiklerinde gereğince hayata hazırlanamadıkları için çoğunluğa uyamamakta, beceriksiz, çekingen, sakar ve korkak görünmektedirler (Bee, 1995; Yavuzer, 2010).

Serbest (ilgisiz) anne-baba; çocuğu önemsememekte, ilgisiz davranmakta, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelmekte ve çok az sevgi göstermektedir. Serbest anne babalar, çocuklarına sınırsız haklar tanımaktadır ve bu durum çocukların kurallara uymayı gereksiz görmesine neden olmaktadır (Özyürek ve Tezel Şahin, 2010). Bu tür anne-babalar genellikle yaşamlarında stres yaşamakta ve bu nedenle çocuklarına zaman ayıramamaktadırlar. Bu anne babalar çocuklarının ev ödevlerini yapmasına yardım etmek, görüşlerini dinlemek, tercihlerine rehberlik etmek gibi uzun süreli etkinliklerine katılamamakta, ancak anlık isteklerini yerine getirmektedirler (Bee, 1995; Berk, 2009).

Aşırı koruyucu anne-baba; çocuğuna gereğinden fazla kontrol ve özen göstermektedir. Çocuğun yapması gereken birçok şeyi, çocuk üzülmesin, yorulmasın, zorlanmasın düşüncesiyle kendileri yapmakta, çocuğa gerektiğinden fazla kontrol, özen ve ilgi gösterilmekte ve çocuğun gereksinim duymadığı olaylarda bile müdahale etmektedirler (Navaro, 1989; Özyürek ve Tezel Şahin, 2010; Yavuzer, 2010). Anne-

babaları tarafından aşırı korunan çocuklar, bağımlı, kendi ayakları üzerinde duramayan, kendine güveni olmayan inatçı, bencil, duygusal kırıklıkları olan, başkalarının haklarını dikkate almayan, sosyal becerileri gelişmemiş bireyler olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Tutarsız anne-babalar ise sürekli dengesiz ve kararsız bir tutum içinde olmakta ve kendi tutarsızlıklarını çocuğuna aktarmaktadır. Çocuk sürekli olarak tutarsız davranış ve tutumlarla karşı karşıya kaldığı için de korkular, kuruntular, ilgiyi üstüne çekecek problemler göstermektedir (Yörükoğlu, 1992).

Demokratik anne-baba; çocuğun kişiliğinin dengeli biçimde gelişimine fırsat tanımaktadır. Bu tutum anne-babanın çocuğa karşı hoşgörülü, güven verici ve destekleyici bir yaklaşım içinde olmalarını gerektirdiği için en sağlıklı ve en başarılı anne-baba tutumudur. Demokratik ortamı paylaşan ailede karşılıklı hak ve sorumluluklarla beraber, uyulması gereken kurallar bulunmakta, çocuklar deneyim kazanma konusunda cesaretlendirilmekte, özerk yetiştirilmekte ve kurallar gerektiğinde esnek olabilmektedir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2010). Bu tutum içinde yetişen çocuklarda genellikle sosyal yeterlilik, beceri, yardımseverlik, arkadaş canlısı, diğer insanların gereksinimlerine duyarlı, özgüven ve sorumluluk görülmekte ve bu çocuklar bağımsız, kendini iyi ifade edebilen, hem sosyal hem de akademik yönden başarılı çocuklar olmaktadır (Baumrind, 1968; Aslan, 1992).

Anne-babanın çocuğa yaklaşım tutumu da oynadığı oyunları ve çocuğun oyun içindeki davranış biçimini etkilemektedir. Yetişkinlerin çocuğu tanıması için de en sağlıklı ve doğal yol olan oyun okul öncesi eğitimde de önemli bir yer tutmaktadır.

Oyun, çocuğun duyduklarını, gördüklerini sınıyıp, denediği ve pekiştirdiği bir deney alanı olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun geçmiş ile bağlantı kurması, gelecek için bir kaynak oluşturması ve aynı zamanda deneyim kazanması, iletişim kurması ve yetişkinliğe hazırlanması için bir araç olmaktadır (Aral, Gürsoy ve Köksal, 2001). 3-6 yaşlarını kapsayan okul öncesi eğitim döneminde, çocuk, hayal gücünü kullanarak gerçek dünyadaki olayları sembolik oyunlarda canlandırmaya çalışmaktadır (Sevinç, 2009). Bu dönemde, çocuk oyun

esnasında bir şeyi, başka bir şeyi temsil etmek üzere kullanmakta ve sembolik oyunda gerçeğin ne olduğu çocuğun arzularına göre değişim göstermektedir (Göncü, 1996). Çocuk büyüdükçe oynadıkları sembolik oyunlar da karmaşıklaşmaktadır. Aile içinde anne baba ve çocuğun rolleri, akraba ve dostların aileye katkıları çocuk tarafından farklı açılardan dramatize edilmektedir. Öğretmenler çocukların bu oyunlarını gözlemlerken onların neleri anladıkları, neler düşündükleri ve kaygıları, bocalamaları, çatışmaları hakkında bilgi sahibi olabilmektedirler (Sevinç, 2009).

Eğitim ilk olarak bireyin içinde bulunduğu ailede başlamakta ve çocuğun gelişimi ailenin onun ihtiyaçlarını karşılaması ve desteklemesi ile doğru orantılı olmaktadır (Saracho ve Spodek, 2003). Çocuğun oyun içindeki davranış biçiminde, ailesinden edindiği eğitim türünün etkisi büyüktür. Çocukların yapıcı, yaratıcı, sorumluluk duygusu gelişmiş, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, kendi kendini denetleyen, sosyal becerileri gelişmiş, başkaları ile olumlu ilişkiler kurabilen bireyler olarak yetişebilmeleri, anne babaların, küçük yaştan itibaren çocukları ile kuracakları sağlıklı iletişime ve onlara karşı geliştirdikleri tutumlara bağlı olmaktadır (Çağdaş, 2002). Çocuğun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimini yakından takip eden ve çocukla anne babasından daha fazla vakit geçiren okul öncesi yaş grubu öğretmeninin, çocuğun oyununu gözleyerek ev ortamı hakkında bilgi sahibi olması, böylece çocuğu daha iyi tanınması ve aileye çocuğun gelişimiyle ilgili birçok konuda uygun yönlendirmeler yapabilmesi önem taşımaktadır.

Bu araştırma ile otoriter ve demokratik anne-baba tutumlarına sahip çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri roller incelenmeye çalışılmıştır. Literatür taraması sırasında, anne baba tutumlarına göre çocukların evcilik oyunu sırasında gösterdikleri davranışlar, tutumlar, üstlendikleri roller ve çocukların oynamayı tercih ettikleri oyuncakları inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın anne-baba tutumlarının çocukların kişilik gelişimleri üzerindeki etkisine dikkat çekilmesinde önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

## **Amaç**

Bu araştırmanın genel amacı “otoriter (baskıcı)” ve “demokratik” anne baba tutumlarına sahip 5-6 yaş grubu çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri rolleri saptamaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1- “Otoriter (baskıcı)” tutuma sahip ebeveynleri olan kız ve erkek çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri roller nelerdir?

2- “Demokratik” tutuma sahip ebeveynleri olan kız ve erkek çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri roller nelerdir?

3- Cinsiyete göre çocuğun evcilik oyunlarında tercih ettiği oyuncaklar nelerdir?

4- Ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre kız ve erkek çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri roller nelerdir?

## **Yöntem**

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden gözlem tekniği kullanılmıştır. Gözlem, herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı tanımlamayı sağlayan bir yöntemdir. Bu araştırmada davranışın kaç kez yineleniğinin kaydedilmesine dayanan yapılandırılmış gözlem uygulanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu amaçla da yapılandırılmış bir gözlem aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan Oyun Gözlem Formu kullanılmıştır.

Bu araştırmada araştırma kapsamına giren çocuklar serbest zaman etkinliklerinde iki araştırmacı tarafından yarım saat süreyle dört hafta boyunca haftada bir kere gözlemlenmiştir. Elde edilen gözlem sonuçları Oyun Gözlem Formu’na kaydedilmiştir. Araştırma sonuçlarının belirlenmesinde sayısallaştırma yoluna başvurulmuş, frekans ve yüzdeler halinde değerlendirmeler yapılmış ve Ki-Kare Testi ( $\chi^2$  Testi) ile tutumlar arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma kapsamına giren çocukların serbest zaman etkinliklerinde üstlendikleri rolleri belirlemelerine yönelik kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan bir öğretmen görüşme formu kullanılarak öğretmenlerin görüşleri de alınmaya çalışılmıştır. Görüşme formundan elde edilen veriler frekans ve yüzdeler halinde ve  $\chi^2$  analizi ile ifade edilmeye çalışılmıştır.

### **Çalışma Grubu**

Araştırma kapsamına, tesadüfi örnekleme yöntemi ile Bursa ilinde yer alan beş farklı anaokulunda öğrenim gören 194 beş-altı yaş çocuğun ebeveynleri alınmıştır. 350 ebeveyne Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) gönderilmiş ve bunlardan 194 tanesi geri gelmiştir. Uygulanan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'ne göre en yüksek demokratik tutum puanına sahip 10 anne-babanın çocuğu ve en yüksek otoriter (baskıcı) tutum puanına sahip 10 anne-babanın çocuğu seçilerek küme örnekleme yoluyla grup oluşturulmuştur.

En yüksek demokratik tutum puanına sahip 10 ebeveynin 5 kız, 5 erkek çocukları ve en yüksek otoriter (baskıcı) tutum puanına sahip 10 ebeveynin 5 kız, 5 erkek çocukları iki araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Bunun yanında, araştırma kapsamına alınan 20 çocuğun devam ettiği 10 anasının öğretmenin de çocukların evcilik oyunlarındaki rollerine ilişkin görüşlerine başvurulmuştur.

### **Veri Toplama Araçları**

#### ***Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği***

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) 1958 yılında Schaefer ve Bell tarafından ABD'de geliştirilmiştir. Test, Türkiye'de Güney le Compte, Ayhan le Compte ve Serap Özer tarafından 1978 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Türkiye koşullarına uyarlanarak yeniden düzenlenen teste 60 madde ve 5 alt boyut bulunmaktadır.

Bu alt boyutlar: Aşırı Annelik Boyutu, Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma Boyutu, Ev Kadınlığını Reddetme Boyutu, Eşlerin Geçimsizliği Boyutu, Baskı ve Disiplin Boyutu şeklinde ele alınmaktadır (Öner, 2008). Deneklere bireysel uygulanan ölçekte her madde için denek, "hiç uygun bulmuyorum", "biraz uygun buluyorum", "oldukça uygun buluyorum" ve "çok uygun buluyorum" ifadelerinden birini işaretlemesi gerekmektedir. "hiç uygun bulmuyorum" yanıtına 1 puan, diğerlerine ise sırayla 2, 3, 4 puan verilmektedir. Ancak, 22. ve 44. maddelere verilen yanıtlar tersine puanlanmaktadır.

Her boyutun temsil edildiği alttest için ayrı puanlar elde edilmektedir. Aşırı annelik boyutu için en az onaltı, en fazla 64

puan; demokratik tutum ve eşitlik tanıma boyutu için en az 9, en fazla 36 puan; ev kadınlığını reddetme boyutu için en az 13, en fazla 52 puan; geçimsizlik boyutu için en az 6, en fazla 24 puan; sıkı disiplin boyutu için en az 16, en fazla 64 puan alınabilmektedir (Öner, 2008).

### ***Öğretmen Görüşme Formu***

Araştırma kapsamına giren çocukların serbest zaman etkinliklerinde üstlendikleri rollere ilişkin görüşlerine yönelik bir görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan form alandan üç uzmana gösterilmiş ve uzmanların görüşleri doğrultusunda, sorulara son şekli verilmiştir. Öğretmenlere, araştırma kapsamına giren demokratik ve otoriter (baskıcı) tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının serbest zaman etkinliklerinde hangi oyuncakları tercih ettiği, hangi çocukların evcilik oyunlarına daha fazla ilgi gösterdiği, evcilik oyunlarında hangi rolleri üstlendiği, evcilik oyunlarında sergiledikleri kişilik özellikleri, anne-baba tutumları ile çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri roller arasında bir ilişki olup olmadığı hakkındaki düşüncelerini belirlemek amacıyla üç kapalı uçlu, iki açık uçlu soru sorulmuştur.

### ***Oyun gözlem formu***

Çocukların serbest zaman etkinliklerinde oynadıkları oyunları gözlemek amacıyla araştırmacılar tarafından alan yazın taraması yapılarak bir gözlem formu hazırlanmıştır (Taş, 2010; Kaugars & Russ, 2009; Sevinç, 2004; Roopnarine, 1992). Hazırlanan form alandan üç uzmana gösterilerek uzman görüşü alınmıştır. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda, sorulara son şekli verilmiştir.

10 “otoriter (baskıcı)”, 10 “demokratik” ebeveyni olan yirmi çocuk iki araştırmacı tarafından belirli bir süre içinde evcilik oyunu oynayıp oynamadıkları, hangi oyuncakları seçtikleri, oyun sırasında üstlendikleri roller (anne, baba, kardeş...) bakımından gözlenmiştir. Araştırma kapsamına giren çocuklar serbest zaman etkinliklerinde yarım saat süreyle haftada bir kez 4 hafta boyunca gözlemlenmiştir.



### Verilerin Analizi

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) 194 ebeveyne uygulanmış ve onların arasından otoriter ve demokratik tutum gösterme bakımından en yüksek puan alan toplam yirmi ebeveynin çocuğu araştırma kapsamına alınmıştır. Ölçeklerin ilk uygulamasında Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum (PARI) ölçeğinden alınan puanlar hesaplanarak demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynler belirlenmiştir. Daha sonra demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocukları iki araştırmacı tarafından gözlenmiş ve gözlem sonuçları “Oyun Gözlem Formu”na kaydedilmiştir. Sonuçların değerlendirilmesinde frekans ve yüzdeler ile  $\chi^2$  analizinden yararlanılmıştır. Ayrıca öğretmenlere uygulanan görüşme formlarından elde edilen veriler frekans ve yüzdelerden yararlanılarak değerlendirilmiştir.

### Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde anne babalara uygulanan Aile Hayatı Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI), çocuklar ile ilgili gözlem ve öğretmene uygulanan anketler sonucunda elde edilen veriler çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

**Tablo 1. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği’nden elde edilen verilere göre anne-baba tutumlarının dağılımı**

<b>Anne-Baba Tutumları</b>	<b>n</b>	<b>f</b>
Aşırı Koruyucu Tutum	167	86.08
Demokratik Tutum	12	6.18
Aşırı Baskıcı (Otoriter) Tutum	17	8.76
<b>Toplam</b>	<b>194</b>	<b>100</b>

Tablo 1’de görüldüğü gibi; araştırma kapsamına alınan anne-babaların %86.08’i aşırı koruyucu tutum, %8.76’sı otoriter tutum ve %6.18’i ise demokratik tutum sergilemektedir. Filiz ve Yaprak (2009) tarafından yapılan bir başka araştırmada; ilköğretim çağındaki öğrencilere anne-baba tutum envanteri uygulanmış ve anne-babalarının tutumları diskriminant analizi ile sınıflandırılmıştır. Sonuç olarak en fazla sıklığa sahip olan anne-baba tutumunun (462 öğrenci) demokratik anne-baba tutumu olduğu, en az sıklığa sahip olan anne-baba tutumunun

ise otoriter anne-baba tutumu (32 öğrenci) olduğu saptanmıştır. Ayrıca Başal ve diğerleri (2011) tarafından yapılan bir araştırmada da 10-12 yaş kız ve erkek çocukların anne-babalarının en çok demokratik tutuma, daha sonra ise aşırı koruyucu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 2’de demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre dağılımları verilmiştir.

**Tablo 2. Demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre dağılımı**

Tutum Öğrenim Düzeyi	Demokratik				Otoriter (Baskıcı Tutum)			
	Anne		Baba		Anne		Baba	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yükseköğretim	5	50	5	50	1	10	1	10
Ortaöğretim	2	20	4	40	2	20	3	30
İlköğretim	3	40	1	10	7	70	6	60
<b>Toplam</b>	<b>10</b>	<b>100</b>	<b>10</b>	<b>100</b>	<b>10</b>	<b>100</b>	<b>10</b>	<b>100</b>

Tablo 2’de görüldüğü gibi, demokratik tutuma sahip anne ve babaların %50’sinin yükseköğretim mezunu olduğu ortaya çıkmıştır. Otoriter tutuma sahip annelerin %70’i, babaların ise %60’ı ilköğretim mezunudur. Bu durum eğitim düzeyi ile anne baba tutumu arasında doğru bir orantı olduğunu göstermektedir. Bu araştırma sonucuna paralel olarak yapılan araştırmalarda, anne-babaların eğitim düzeyi yükseldikçe demokratik tutumlarının arttığını, ilköğretim mezunu ebeveynlerin daha çok aşırı koruyucu ve baskıcı disiplin içeren anne-baba tutumu sergilediklerini göstermektedir (Özyürek ve Poyraz, 2005; Demiriz ve Öğretim, 2007; Tezel-Şahin ve Özyürek, 2008). Benzer olarak, Özyürek ve Tezel-Şahin (2005) 5-6 yaş grubu çocuğu olan anne ve babalarla yaptıkları çalışmada, annelerin eğitim düzeyleri yükseldikçe demokratik tutumlarının arttığını, babaların tutumlarının ise eğitim düzeyine bağlı olarak değişmediğini belirlemişlerdir. Yine Durmuş (2006) 3-6 yaş çocuğu olan anne- babalarla yaptığı çalışmada ilköğretim mezunu olan ebeveynlerin daha çok aşırı koruyucu ve baskı disiplini içeren anne baba tutumu sergilediklerini saptamıştır. Uyanık-Balat (2007) ise annelerinin eğitim düzeyinin onların aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumları üzerinde, babaların

eğitim düzeyinin ise onların aşırı koruyucu tutumları üzerinde farklılığa neden olduğunu belirlemiştir.

Tablo 3'te demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetlerine göre tercih ettikleri oyuncak türlerinin dağılımları verilmiştir.

**Tablo 3. Demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının cinsiyete göre tercih ettikleri oyuncak türleri**

Oyuncak Türleri	Demokratik				Otoriter				$\chi^2$ anlamlılık testi		
	Kız		Erkek		Kız		Erkek		Kız	Erkek	Toplam
	f	%	f	%	f	%	f	%	p	p	p
Yemek takımları	5	100	-	-	5	100	-	-	-	-	1,00
Legolar	3	60	5	100	-	-	5	100	0,17	-	0,35
Arabalar	-	-	5	100	-	-	5	100	-	-	1,00
Bebekler	5	100	-	-	5	100	-	-	-	-	1,00
Bloklar	-	-	5	100	-	-	5	100	-	-	1,00
Yap- boz	3	60	4	80	2	40	-	-	1,00	0,048*	0,07
Matematik kartları	3	60	5	100	1	20	-	-	0,52	0,08	0,048*
Masa oyuncakları	3	60	5	100	1	2	1	20	0,52	0,048*	0,02*

\*p<.05

Tablo 3'te görüldüğü gibi; demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin kız çocukları en çok yemek takımları (%100) ve bebekleri (%100) tercih etmektedirler. Erkek çocuklarının ise en çok bloklar (%100) ve arabaları (%100) tercih ettikleri belirlenmiştir. Yapılan  $\chi^2$  analizi sonucunda demokratik tutuma sahip ebeveynlerin erkek çocuklarının otoriter tutuma sahip ebeveynlerin erkek çocuklarına göre yapboz ile oynamayı daha çok tercih ettikleri belirlenmiştir (p<.05). Bununla birlikte demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarına göre matematik kartları ile oynamayı daha çok tercih ettikleri ve demokratik tutuma sahip olma ile çocukların matematik kartlarını tercih etme durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (p<.05). Ayrıca demokratik tutuma sahip ebeveynlerin erkek çocuklarının otoriter tutuma sahip ebeveynlerin erkek çocuklarına göre masa oyuncakları ile oynamayı daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Demokratik ve otoriter tutuma sahip olma

ile çocukların masa oyuncaklarını tercih etme durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ( $p<.05$ ).

Ayrıca kız çocuklarının araba ve blokları, erkek çocuklarının ise yemek takımları ve bebekleri tercih etmediği saptanmıştır. Goldstein (2001) de erkek çocukların asker, kamyon gibi oyuncakları tercih ederken; kız çocukların bebek ve ev eşyası gibi oyuncakları tercih etme eğiliminde olduğunu belirtmektedir. Benzer olarak yapılan araştırmalar kızların bebekler gibi cinsiyetlerine özgü oyuncaklarla, erkeklerin ise arabalar gibi erkeklere özgü oyuncaklarla oynamayı tercih ettiklerini göstermektedir (Arıkan ve Karaca, 2004; Maner-Idrissi, 2011). Bağçeli-Kahraman ve Başal (2011), kız çocukların bebek ve mutfğa ilişkin oyuncakları, erkek çocukların ise araba, kamyon, tabanca gibi oyuncakları tercih ettiğini saptamıştır. Pennell (2008) de günümüz oyuncaklarının hala cinsiyet gelişimi ve kadın ve erkek olgusunu etkilediğini belirlemiştir.

Aşağıda Tablo 4'te demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının evcilik oyunlarında üstlendikleri rollerin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir.

**Tablo 4. Demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının evcilik oyunlarında üstlendikleri rollerin cinsiyete göre dağılımı**

Üstlendikleri Roller	Demokratik Tutum		Otoriter Tutum		(Baskıcı)			
	Kız		Erkek		Kız		Erkek	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Anne	5	100	-	-	2	40	-	-
Baba	-	-	3	60	-	-	1	20
Ağabey	-	-	2	40	-	-	3	40
Abla	1	20	-	-	2	40	-	-
Çocuk	2	40	1	20	1	20	-	-
Öğretmen	1	20	-	-	1	20	-	-
Öğretmen abla	1	20	-	-	-	-	-	-
Doktor	3	60	-	-	-	-	-	-
Hemşire	1	20	-	-	-	-	-	-
Aşçı	-	-	1	20	-	-	-	-
Satıcı/ müşteri	-	-	1	20	-	-	-	-
Teyze	1	20	-	-	1	20	-	-
Dede	-	-	1	20	-	-	-	-
<b>Toplam</b>	<b>5</b>	<b>50</b>	<b>5</b>	<b>50</b>	<b>5</b>	<b>50</b>	<b>5</b>	<b>50</b>

Tablo 4'te görüldüğü gibi; demokratik tutuma sahip ebeveynlerin kız çocuklarının tamamının evcilik oyunlarında anne rolünü, % 60'ının doktor rolünü, % 40'ının ise çocuk rolünü üstlendikleri görülmektedir. Bunun yanında çocuklarının % 20'sinin abla, öğretmen, öğretmen abla, hemşire, teyze gibi rolleri üstlendikleri gözlemlenmiştir. Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin erkek çocuklarının ise % 60'ının baba, % 40'ının abi rollerini üstlendikleri; bunun yanında % 20'sinin çocuk, aşçı, satıcı/müşteri ve dede gibi rolleri de üstlendikleri görülmüştür. Otoriter tutuma sahip ebeveynleri olan kız çocuklarının %40'ının anne ve abla, %20'sinin de çocuk, öğretmen ve teyze rollerini tercih ettikleri görülmektedir. Otoriter tutuma sahip ebeveynleri olan erkek çocuklarının ise %40'ının ağabey, %20'sinin ise baba rolünü üstlendikleri görülmektedir. Gözlem sonuçlarına göre; erkek çocuklarının benimsedikleri rol yüzdelerinin düşük çıkması, erkek çocuklarının genel olarak evcilik oyunu oynamamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Genellikle kız ve erkek çocukların oyunlarda kendi cinslerine uygun olan rolleri seçtikleri görülmektedir. Bu durum Bandura'nın (2001) Sosyal Öğrenme Kuramı ile açıklanabilmektedir. Cinsel kimliğin kazanılmasında da taklit ve pekiştirme önemli rol oynamaktadır. Çocuk yeni davranışları, diğer kişileri gözlemleyerek taklit eder. Genellikle, çocuklar; gördükleri kişi başarılı, güçlü ya da popülerse ve taklit ettiğinde cezalandırma yerine ödüllendiriliyorsa o kişiyi taklit etme yolunu seçmektedirler (Kail, 2004). Taklit edilen bu kişi yaşıtı, öğretmeni, akrabası, medyadaki bir kişi hatta sanatçı, toplumda kabul gören popüler bir kişi de olabilir. Ancak ilk iletişim kurdukları bireyler anne ve babaları olduğu için öncelikle onları gözlemlemekte ve taklit etmektedirler. Ayrıca çevrelerinde yer alan kendi cinslerini de taklit etmeye çalışırlar. Çünkü çocuklar cinsiyetine uygun davranış gösterdiğinde ödüllendirilebilmektedir. Erkek çocuk babasını gözlemleyerek erkek gibi olmayı, kız çocuk annesini gözlemleyerek kadın gibi olmayı öğrenmektedir (Berk, 2003). Wood, Desmarais ve Gugula (2002) tarafından yapılan bir çalışmada da, anne-babaların çocuklarıyla oyun oynarken, çocuklarının cinsiyetlerine özgü olan oyuncaklarla oynamayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Benzer olarak Amerika ve Fransa'da iki farklı kültürü karşılaştırmak amacıyla yapılan bir araştırmada; iki

kültürde de annenin ve çocuğun davranışının çocuğun cinsiyetine göre farklılaştığı belirlenmiştir (Suizzo ve Bornstein, 2006).

Araştırma sonucunda demokratik tutuma sahip annelerin kız çocuklarının, otoriter tutuma sahip annelerin kız çocuklarına göre anne rolünü daha çok benimsedikleri belirlenmiştir. Bu durum demokratik tutuma sahip annelerin kız çocuklarının annelerini daha çok model aldıkları, anne-çocuk iletişiminin daha güçlü olduğu şeklinde yorumlanabilir. Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin erkek çocuklarının, otoriter tutuma sahip ebeveyni olan erkek çocuklarına göre baba rolünü daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Bu durum da baba ile çocuk arasında daha sağlıklı bir iletişimin olduğu, çocukların babalarını model aldıkları ve iletişimde korku unsurunun olmadığını göstermektedir.

Otoriter tutuma sahip ebeveynleri olan kız çocuklarının, anne rolünü yüksek derecede tercih etmedikleri belirlenmiştir. Bunun sebebi, çocukların görmekten hoşlanmadıkları davranışları (bağırma, ilgilenmeme vb.) kendilerinin sergilemek istememeleri olarak yorumlanabilir. Ayrıca otoriter tutuma sahip ebeveyni olan erkek çocuklarının daha çok abi rolünü üstlendikleri belirlenmiştir. Bu durum da kız çocuklarında olduğu gibi erkek çocuklarının da otoriter baba rolünü oynamak istemedikleri ve o rolden kaçındıklarını gösteriyor olabilir.

Tablo 5'te demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının evcilik oyunlarında sergiledikleri kişilik özelliklerinin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir.

**Tablo 5. Demokratik ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının evcilik oyunlarında sergiledikleri kişilik özelliklerinin cinsiyete göre dağılımı**

Kişilik Özellikleri	Demokratik Tutum				Otoriter (Baskıcı) Tutum				Phi	$\chi^2$
	Kız		Erkek		Kız		Erkek			
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Lider	3	60	3	60	4	80	3	60	,105	,22 <sup>a</sup>
Pasif	2	40	1	20	1	20	2	40	,218	,95 <sup>a</sup>
Uyumlu	4	80	3	60	2	40	3	60	-	,83 <sup>a</sup>
Sosyal	4	80	3	60	4	80	3	60	,000	,00 <sup>a</sup>
Çekingen	1	20	1	20	1	20	1	20	,250	1,25 <sup>a</sup>

Baskıcı	2	40	1	20	4	80	1	20	,204	,83 <sup>a</sup>
Hoşgörülü	3	60	4	80	1	20	2	40	-	,80 <sup>a</sup>
									,200	
<b>Toplam</b>	<b>5</b>	<b>50</b>	<b>5</b>	<b>50</b>	<b>5</b>	<b>50</b>	<b>5</b>	<b>50</b>		

Tablo 5'te görüldüğü gibi; kız ve erkek çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri roller aracılığıyla hangi kişilik özelliklerini yansıttıkları belirlenmiştir. Demokratik ebeveynlerin kız çocuklarının %80'inin en fazla uyumluluk ve sosyallik, %60'ının liderlik ve hoşgörülü olma özelliği, %40'ının baskıcı ve pasif olma ve %20'sinin çekingenlik özelliği gösterdiği belirlenmiştir. Otoriter ebeveynlerin kız çocuklarına bakıldığında ise; %80'inin en fazla liderlik, sosyallik ve baskıcı olma özelliklerini yansıttıkları gözlenmiştir. %40'ının uyumluluk ve %20'sinin de hoşgörülü olma, çekingen olma ve pasiflik gibi kişilik özellikleri gösterdikleri de belirlenmiştir.

Kısaca, demokratik ebeveynlerin kız çocukları, otoriter ebeveynlerin kız çocuklarına göre daha uyumlu ve daha hoşgörülü olduğu söylenebilir. Otoriter ebeveynlerin çocukları ise demokratik ebeveynlerin çocuklarına göre daha lider ve baskıcı tutumlar sergilemiştir. Bu iki farklı tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarında sosyallik açısından fark ortaya çıkmamıştır. Bu sonuca göre çocuğun anne- babasında gözlemlendiği davranış ve tutumların oyun ortamında olduğu gibi ortaya koyduğu söylenebilir.

Demokratik tutuma sahip ailelerin erkek çocuklarının %80'inde en fazla hoşgörülülük gözlemlenmiştir. %60'ında sosyallik, uyumluluk ve liderlik özellikleri saptanmıştır. Erkek çocukların %20'sinin baskıcı, çekingen ve pasif olma davranışları sergilediği belirlenmiştir. Otoriter ailelerin erkek çocuklarının ise %60'ının sosyal, uyumlu ve lider özellikler gösterdikleri saptanmıştır. %40'ının hoşgörülü ve pasif; %20'sinin ise baskıcı ve çekingen kişilik özellikleri sergiledikleri saptanmıştır. Kısaca demokratik ailelerin erkek çocukları otoriter ailelerin çocuklarına göre daha hoşgörülü davranmaktadırlar. İki tutum arasında sosyallik, uyumluluk ve liderlik gibi özellikler açısından bir fark ortaya çıkmamış, iki grup da aynı oranda bu özellikleri göstermişlerdir. Otoriter ailenin çocukları demokratik ailenin çocuklarına göre daha pasif

davranmışlardır. Günalp (2007), 5-6 yaş grubu çocuğu olan 160 veli ile yaptığı araştırmada demokratik ana-baba tutumuna sahip ebeveynler çocuklarının özgüven duygularının gelişimini olumlu yönde etkilediklerini belirlemiştir. Haapasalo ve Pokela (1999) yaptıkları çalışmada, cezalandırıcı, izin verici gibi olumsuz çocuk yetiştirme uygulamalarına maruz kalan çocukların ileriki yaşamlarında anti-sosyal, saldırgan ve suç işlemeye yönelimli olduklarını belirlemiştir.

Demokratik ve otoriter anne-baba tutumları ile lider, pasif, uyumlu, sosyal, baskıcı, hoşgörülü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye  $\chi^2$  analizi ile bakıldığında ise, tutum ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Farklı tutuma sahip ebeveynlerin kız ve erkek çocuklarının yansıttıkları kişilik özellikleri karşılaştırıldığında kız çocuklarının her iki tutumda da gördükleri anne davranış ve tutumlarını olduğu gibi yansıttıkları; erkek çocuklarının ise özellikle olumsuz baba tutum ve davranışlarını sergilemekten kaçındıkları, bazılarının gördükleri baba rolünü yansıttıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin “Hangi Çocuklar Evcilik Oyunlarına Daha Fazla İlgi Gösterir?” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

**Tablo 6. Okul öncesi kurumundaki öğretmenlere göre evcilik oyunlarına ilgi gösteren çocukların cinsiyete göre dağılımı**

Öğretmenlere göre evcilik oyunlarındaki cinsiyet dağılımı	f	%
Kız	0	100
Erkek	0	0

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenler evcilik oyunlarına kız çocuklarının katıldığını erkek çocuklarının ise katılmayı tercih etmediğini belirtmektedirler. Tablo 3’te de çocukların tercih ettiği oyuncak türleri incelendiğinde; kız çocukların bebekler, yemek takımları gibi evcilik oyuncakları olarak adlandırılan oyuncakları tercih ettikleri, erkek çocukların ise arabalar, bloklar gibi oyuncakları tercih ettiği görülmektedir. Bu sonuca paralel olarak, Bağçeli-Kahraman ve Başal (2011)



yaptıkları bir araştırmada kız çocuklarının evcilik oynamayı, erkek çocuklarının ise arabalarla oynamayı tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Kabadayı (2005) da Cumhuriyet döneminde Konya’da oynanan oyunları incelediği araştırmada; kızların evcilik oyunları, ip atlama gibi oyunları tercih ettiklerini, erkeklerin ise, uzuneşek, telden araba, bilyeden araba ile oynamak gibi oyunları tercih ettiğini belirlemiştir. Özellikle evcilik oyuncakları genel olarak çocuklar tarafından da kız oyuncakları olarak adlandırılmakta ve erkek çocukların tercih etmedikleri oyuncaklar olarak bilinmektedir. Bu nedenle erkek çocukları evcilik oyunlarını tercih etmedikler söylenebilir.

Öğretmenlerin “Evcilik Oyunlarında Çocuklar Hangi Roller Üstlenmektedir?” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

**Tablo 7. Okul öncesi kurumundaki öğretmenlere göre çocukların evcilik oyunlarındaki rollerinin dağılımı**

Öğretmenlere göre çocukların oyunlarda üstlendikleri roller	f	%
Anne	10	100
Baba	7	70
Kız/Erkek Kardeş	4	40
Sevilen Bir Oyuncak	0	0
Yakın Çevresinden Sevdiği/Sevmediği Bir Kişi	1	10
Diğer(bakkal, doktor, çocuk, öğretmen vs.)	6	60

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmenler, çocukların %100’ünün evcilik oyunlarında anne rolünü, %70’inin baba rolünü, %60’ının diğer (bakkal, doktor, çocuk, öğretmen, komşu, hemşire, tamirci, lokantacı, aşçı) rolleri, %40’ının kız/erkek kardeş rolünü, %10’unun yakın çevresinden sevdiği/sevmediği bir kişinin rolünü üstlendiği cevabını vermişlerdir.

Öğretmenlerin cevapları doğrultusunda çocukların oyunlarında en çok anne ve babalarını taklit ettikleri sonucu çıkmaktadır. Bu da çocuğun hayatında en büyük rol modelin anne ve babası olduğunu göstermektedir.

Freud'a göre Fallik dönemin sonlarına doğru yani 5-6 yaş civarında çocuklar kendi cinsiyetleri ile özdeşim kurmaktadır. Yani erkek çocuklar babalarıyla veya büyük kardeşleriyle, kızlar da anneleriyle ve diğer kızlarla özdeşim kurmaktadır. Dolayısıyla evcilik oyunlarında, erkek çocuklar baba rolünü, kızlar da anne rolünü almayı tercih ettikleri gözlenmektedir. Çocuklar, evcilik oyunlarında gerçek yaşamlarını yansıtmakta, anne olup yemek yapmaktadırlar. Anne ve babaları onlara nasıl davranıyorlarsa, onların da kendi oyuncak bebeklerine aynı şekilde davranmaktadırlar (Başal, 2012). Bu durum ileriki yaşamlarında gerçekten anne baba olduklarında kendi çocuklarına da bu şekilde davranacaklarının bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Açık Öğretim Fakültesi Ders Notları, 2011).

Tablo 7'de "Diğer" seçeneğine verilen cevaplara bakıldığında çocukların yüksek bir oranda meslek rollerinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin anne baba tutumları ile çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri roller arasında bir ilişki olup olmadığına ilişkin görüşleri Tablo 8'de verilmiştir.

**Tablo 8. Okul öncesi kurumundaki sınıf öğretmenlerine göre çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri rollerle anne baba tutumları arasındaki ilişki dağılımı.**

Öğretmenlere göre anne baba tutumları ile çocukların evcilik oyunlarındaki rolleri arasındaki ilişki	f	%
Var	10	100
Yok	0	0

Tablo 8 incelendiğinde; öğretmenlerin %100'ünün anne baba tutumları ile çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri roller arasında ilişki olduğunu belirttikleri saptanmıştır. Öğretmenler demokratik tutuma sahip anne babaları olan çocukların evlerinde gördükleri rolleri aynen yansıttıklarını, oyun içinde anne rolündeyken ve elinde bebeği varken bebeğin istekleri doğrultusunda seçimler yaptığını, birlikte farklı etkinliklere katıldıklarını, oyunlarında saldırgan davranışlar göstermediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, otoriter (baskıcı) tutuma sahip anne babaları olan çocukların evcilik oyunlarında, evlerinde gördükleri rolleri aynen yansıttıklarını,

komutan ve polis rollerini üstlendiklerini belirtmişlerdir. Bu çocukların aynı zamanda evcilik oyunu içinde baskın rolü üstlendiğini, arkadaşlarına roller dağıttığını ve oyun içinde çocuğunun yapması gerekenleri kendisinin yaptığını ifade etmişlerdir. Bu sonuç, Tablo 5'te yer alan gözlem sonuçları ile uyumluluk göstermektedir. Çocuklar öncelikle ebeveynlerinin yansıttıkları tutumları sergiledikleri söylenebilir.

### Sonuçlar

Bu araştırmada demokratik tutuma sahip anne babaların % 50'sinin yükseköğretim mezunu olduğu ortaya çıkmıştır. Otoriter tutuma bakıldığında annelerin % 70'i, babaların ise % 60'sı ilköğretim mezunudur. Araştırma sonucunda kız çocuklarının en çok yemek takımları, bebekleri, yap-boz, matematik kartları ve masa oyuncakları ve legoları tercih ettikleri görülmüştür. Erkek çocuklarının ise, en çok legolar, bloklar ve arabaları tercih ettikleri; bunun yanında da masa oyuncakları, matematik kartları ve yap-bozlarla oynamakta oldukları anlaşılmıştır.

Otoriter tutuma sahip ebeveynleri olan kız çocuklarının genellikle anne rolünü tercih ettikleri; otoriter tutuma sahip ebeveynleri olan erkek çocuklarının ise ağabey rolünü üstlendikleri görülmektedir.

Demokratik tutuma sahip annelerin kız çocukları, otoriter tutuma sahip annelerin kız çocuklarına göre anne rolünü daha çok benimsemektedirler. Bu durum demokratik tutuma sahip annelerin kız çocuklarının annelerini daha çok model aldıkları, anne-çocuk iletişiminin daha güçlü olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin erkek çocuklarının, otoriter tutuma sahip ebeveyni olan erkek çocuklarına göre baba rolünü daha çok tercih etmektedirler. Demokratik ebeveynlerin kız çocukları en fazla uyumluluk ve sosyallik, otoriter ebeveynlerin kız çocukları ise; en fazla liderlik, sosyallik ve baskıcı olma özelliklerini göstermektedirler. Demokratik tutuma sahip ailelerin erkek çocuklarında en fazla hoşgörülülük, otoriter ailelerin erkek çocukları ise en fazla sosyal, uyumlu ve lider özelliklerini göstermektedir. Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin kız

çocukları evcilik oyunlarında genellikle anne; erkek çocukları ise genellikle baba rolünü üstlenmektedir.

Farklı tutuma sahip ebeveynlerin kız ve erkek çocuklarının yansıttıkları kişilik özellikleri karşılaştırıldığında kız çocuklarının her iki tutumda da gördükleri anne davranış ve tutumlarını olduğu gibi yansıttıkları; erkek çocuklarının ise özellikle olumsuz baba tutum ve davranışlarını sergilemekten kaçındıkları, bazılarının gördükleri baba rolünü yansıttıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Kısaca, bu araştırma ile çocukların evcilik oyunlarında üstlendikleri rollerde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Çocukların rol tercihlerinde anne baba etkisinde kaldıkları, bu durumun kız çocuklarında daha belirgin olduğu, erkek çocuklarda ise ailenin otoriter tutumuna göre farklılık gösterebildiği sonucuna varılmıştır.

### Öneriler

Bu araştırma sonucunda anne-babaların çocuğa iyi birer model olması ve çocuğa yaklaşım konusunda bilinçlendirilmeleri ve sınıf öğretmenlerinin oyun zamanlarında çocukları gözlemleyerek çocuğun ruhsal ve psikolojik durumu, aile yapısı, tutum ve davranışları hakkında bilgi sahibi olması ve gerektiğinde ailelere yönlendirmelerde bulunmaları önerilebilir.

Ayrıca anne-baba tutumlarını ve çocukların rollerini etkileyen anne-baba öğrenim durumu, sosyo-ekonomik düzey gibi değişkenlere bakılarak daha geniş örnekleme yeni araştırmalar yapılabilir.

### Kaynaklar

- Açık Öğretim Fakültesi Ders Notları (2011). “Aile Yapısı ve İlişkileri-Ünite 6/ Anne-Baba Olmak”, <http://notoku.com/06-anne-baba-olmak/> (Erişim Tarihi: 24/10/2014).
- Aral, N., Gürsoy, F. ve Köksal, A. (2001). *Okul öncesi eğitiminde oyun*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- Arı, M. (2005). Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi. Müzeyyen Sevinç (Ed.), *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar 1* içinde (31-35) İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Arıkan, D. ve Karaca, E. (2004). Annelerin oyuncak seçme ile ilgili bilgi ve uygulamaları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1-9.
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 7-14.
- Bağçeli-Kahraman, P. ve Başal, H.A. (2011). Anne eğitim düzeyine göre çocukların cinsiyet kalıpyargıları ile oyun ve oyuncak tercihleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 36-58.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: an agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26.
- Başal, H.A., Bağçeli-Kahraman, P. & Taner-Derman, M. (2011). The view's of mothers on toy choices of 10-12 age children and the preferences of children according to parental attitudes. VI. *International Balkan Congress for Education and Science: The Modern Society and Education*, Book of Proceedings, Ohrid, 569- 576.
- Başal, H.A. (2012). *Gelişim ve psikoloji nasıl mutlu ve başarılı bir çocuk yetiştirebiliriz?.* (Genişletilmiş beşinci baskı). Bursa: Ekin Kitabevi
- Baumrind, D. (1968). Authoritarian v.s. authoritative parental control. *Adolescence*, 3: 255-272.
- Bee, H. (1995). *The developing child*. (7<sup>th</sup> ed.) New York: Harper Collins College Publishers.
- Berk, L. (2009). *Child development*. (8<sup>th</sup> ed.) USA: Pearson International Edition.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2004). *Anne-baba eğitimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Çağdaş, A. (2002). *Anne-baba-çocuk iletişimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demiriz, S. ve Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 15 (1), 105-122.
- Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Erdoğan, M.Y. (2005). Suça yönlendirilen ve yönlendirilmeyen çocukların aile ilişkileri ile saldırganlık davranışlarının karşılaştırılması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 12 (3), 106-114.
- Filiz, Z. ve Yaprak, B. (2009). Diskriminant analizi ile anne baba tutumlarının sınıflandırılmasına ilişkin bir uygulama. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 5(2), 195-209.
- Goldstein, J.H. (1994). *Sex differences in toy play and use of video games. toys, play and child development*. (First Published) (pp. 110–129), Australia: Cambridge University Pres.
- Göncü, A. (1996). Oyunun çocuğun hayatındaki yeri. *Eğitim psikolojisi* içinde (59-60), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne-baba tutumlarının okulöncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Haapasalo, J. & Pokela, E. (1999). Child rearing and child abuse antecedents of criminality. *Agression and Violent Behavior*, 4(1), 107-127.
- Jadva, V., Hines, M. & Golombok, S. (2010). Infants' preferences for toys, colors, and shapes: sex differences and similarities. *Archives Sexual Behavior*, 39, 1261-1273.
- Kabadayı, A. (2005). Cumhuriyet devrinde konya'da oynanan çocuk oyunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1-19.
- Kail, R.V. (2004). *Children and their development*. (3<sup>rd</sup> ed.) Pearson Prentice Hall: Purdue University.
- Kaugars, A.S. & Russ, S.W. (2009). Assessing Preschool Children's Pretend Play: Preliminary Validation of the Affect in Play Scale-Preschool Version, *Early Education & Development*, 20(5), 733-755.
- Navaro, L. (1989). Aşırı koruyuculuğun çocuk eğitime etkileri. *Ya-pa 6. Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Öner, N. (2008). *Türkiye'de kullanılan psikolojik testlerden örnekler*. Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

- Özyürek, A. ve Poyraz, H. (2005). Okulöncesi 5–6 yaş çocukların problem davranışları ve ebeveynlerin disiplin yöntemlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim*, 166, 83–97.
- Özyürek, A. & Tezel Şahin, F. (2005). 5–6 Yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19–34.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2010). Anne-baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları. (Ed. Tülin Güler) *Anne baba eğitimi içinde*, Ankara: Pegem Akademi
- Pennell, G.E. (2008). Why boys still don't play with barbie: gender socialization in toyland. *5<sup>th</sup> Itra World Congress Toys and Culture Book of Abstracts*, 9-11 July, Nafplion, Greece.
- Roopnarine, J.L., Ahmeduzzaman, M., Donnely, S. Gill,P, Mennis,A., Arky,L., Dingler, K., McLaughlin,M. & Talukder,E. (1992), Social-Cognitive play behaviors and playmate preferences in same-age and mixed-age classrooms over a 6-month period. *American Educational Research Journal*, 29(4),757-776
- Saracho, O. N. & Spodek, B. (2003). Recent trends and innovations in the early childhood education curriculum. *Early Child Development and Care*, 173 (2–3), 175–183.
- Sevinç, M. (2004). *Erken çocukluk gelişimi ve eğitiminde oyun*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Suizzo, M-A. & Bornstein, M.H. (2006).French and european american child–mother play: culture and gender considerations. *International Journal of Behavioral Development*, 30(6), 498-508.
- Taş, I. (2010). *Etnografik bakış açısıyla kırsal kesimde okulöncesi fen eğitimine yönelik bir durum çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Uyanık-Blat, G. (2007). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 32(143),89-99.

- Wood, E., Desmarais, S.& Gugula,S. (2002). The impact of parenting experience on gender stereotyped toy play of children. *Sex Roles*, 47, 39-49.
- Yavuzer (2010). Yaygın anne-baba tutumları. *Çocuk ve ergen eğitiminde anne-baba tutumları içinde* (11-40), İstanbul: Timaş Yayınları
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yörükoğlu, A. (1992). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. 4. Baskı, İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.



## **Roles of 5-6 Year Old Children Who Have Authoritative and Democratic Parents in the Playing House Game**

**Handan Asûde Başal<sup>1</sup>, Pınar Bağçeli Kahraman<sup>1,†</sup>, Meral Taner Derman<sup>1</sup>, Özlem Kahraman<sup>2</sup> and Hatice Sümer<sup>2</sup>**

<sup>1</sup> Uludağ University, Turkey

<sup>2</sup> Ministry of Education, Turkey

Received: 03.04.2014 - Revised: 30.10.2014 - Accepted: 13.11.2014

### **Summary**

**Problem Statement:** Is there any effect of authoritative and democratic parents on 5-6 year old children playing house?

**Purpose:** The aim of this study is to investigate the roles of 5-6 year old children who have authoritative and democratic parents in playing house. With regards to this aim, further investigations were done on the roles of girls and boys who have authoritative and democratic parents in playing house, the relationship between gender and toys, and the relationship between parents' education levels and roles of children in playing house.

**Methods(s):** A total of 194 children, 194 parents and 10 teachers participated to the study. Parental Attitude Research Instrument (PARI) was performed on 194 parents. With regards to PARI, 10 parents who had the highest authoritative attitude point and 10 parents who have the highest democratic attitude point were selected. These 20 children were observed during the study. In this study children during free time were observed by two researchers for 30 minute periods in a day over four weeks. Observation results were recorded in the Play Observation Form. Also, a survey form with closed-ended and open-ended questions was given to the teachers about the roles of children in playing house. The data was evaluated as frequencies, and percentages, and  $\chi^2$  analysis.

**Findings and Discussions:** In this study, it was determined that %86.1 of the parents were overprotective, 8.8% were authoritarian and 6.2% of parents

---

<sup>†</sup>Corresponding Author: Phone: +90 224 2842214, E-mail: pinarbag@uludag.edu.tr  
ISSN: 2146-7811, ©2014

were democratic. In this study, it was seen that girls preferred the most dolls and dishes and boys preferred the most legos, blocks and cars. As a result of this study, it was observed that 80% of girls who had democratic parents were concurren and sociable. 80% of girls who had authoritative parents were bossy, social and oppressive. However 80% of boys who had democratic parents were patient, 60% of boys who had authoratitive parents were social, leaders and adaptable. 60% of boys who had democratic parents were social, adaptable and leaders. It was determined that girls who had democratic parents adopted the role of a mothers and 60% of boys who had democratic parents adopted the role of father. Though girls of 40% who had authoratitave parents adopted to the role of mother and sister, 40% of boys with authoratitave parents adopted the role of a brother.

**Conclusions and Recommendations:** Girls who had democratic parents adopted the role of mother much more than girls who had authoritative parents. This case revealed that girls who had democratic parents took their mothers as a model more than girls who had authoratitive parents. Also, it showed that parent -child communication was strong between democratic mothers and their children. It was determined that roles preferred by children were affected by their parents. Boys showed their roles with regards to their parents' attitudes. With this study, it was determined that roles of children in playing house changed with regards to gender. It suggests that parents have to be role models to their children. For this reason, parents have to be educated about how to behave to their child. Teachers have to observe children in play time activities and gain knowledge about child psychological, spiritual conditions, family structure, parent attitudes and behavior. With this teachers can direct parents.

**Keywords:** Playing House, 5-6 Year Old, Authoritative Attitude, Democratic Attitude